

## Suna Yuhwana

### *Skwiha marigin̄ Yesu Kristi ma na delewer na*

<sup>1</sup> Nana delewer na ná, ta gwaday ta gwada ta ghəŋa skwi ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlan̄tá tsa skwiha ya ŋa maranaŋtá hən̄, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋtá tsa skwiha ya. <sup>2</sup> Inda na skwiha nghan̄ yu na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata, masləmtsəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. <sup>3</sup> Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋtá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndusakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

### *Tsgha ta lwi ŋa Iglizha ndəfán̄*

<sup>4</sup> I'i Yuhwana ta vinday ŋa ghuḅa Iglizha ndəfán̄ ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudani nda zdakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfán̄ ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zdakatahudi nda zdaku guli. <sup>5</sup> Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərda masləmtsək ya guli, ta zdakatahudi nda zdaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvudva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghintá tsi ta usani na varagamapta ma dmaku. <sup>6</sup> Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi na Lazglafta ta nzakway ka Dani. Nani glaku nda mbraku na kdekedzen. Amin!

<sup>7</sup> Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak.

Dza'a nda ngha inda mnduha nda ira tan, nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani.

Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəni. Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

<sup>8</sup> «i' zraftani, i' kdavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

### *Nghanja Yuhwana ta Kristi ma glakwani*

<sup>9</sup> Ii Yuhwana zwanama ghuni ya ta vindaghu-nafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya danwa. Su'uway ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vzinta ta tsatá hadik ma takataka drəf ta hgu lu ka Patmus\*, ta ghəna vəl mnay da nda tvani ta gwada Lazglafta nda kahwathwatani ya mariginj tsi ma Yesu.

<sup>10</sup> Ma sana fitik badu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuəa ta i'i. Ka snanja yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahul-hula da. <sup>11</sup> Ka'a mantša: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghanj ka. Ka tsaghanafta

---

\* **1:9** Patmus: sana zwanja vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la numna Ruma ta guma ta hən, na tsa vli ya.

ka ta ghuᅇa Iglizha ndəfáŋ, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

Na snaŋta ᅇa ta tsa lwi ya, <sup>12</sup> ka mbəᅇavata yu ka nghay ka wa tsa mndu ta gwada nda i'i ya. Mbəᅇavata ᅇa, ka nghaŋta yu ta pitirlaha dasu ndəfáŋ. <sup>13</sup> Ma takataka taŋ, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwaŋa mndu, nda suᅇatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuva nda ᅇanava magaf lu nda dasu. <sup>14</sup> Ka ŋusliŋ tilil swidi ma ghəŋani manda ᅇata swida tuwak nda ya manda ᅇata papla. Ta zlghaku iri ma ghəŋani manda vu. <sup>15</sup> Ta wuᅇaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bərzlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. <sup>16</sup> Ka ŋanatá tsi ta tekwatsaha ndəfáŋ ma dzva zeghwani. Ka sabə kafay nda za slərpuhani his his ma wani. Ta wuᅇaku kumani manda wuᅇakwa fitik ma ghəŋ. <sup>17</sup> Manda nghaŋta ᅇa, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva zeghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i taŋtaŋani, i'i kᅇavaktani†, <sup>18</sup> i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana ŋa kᅇekedzeŋ. Ma dzva ᅇa ŋanata yu ta makuᅇla mtaku nda həga mtaku tani. <sup>19</sup> Vinda tama ta inda skwi ya nghaŋ ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagha tahula tsa. <sup>20</sup> Wya klatá ghəŋa skwi ya nda ᅇifa ma na tekwatsaha ndəfáŋ ta nghə ka ma dzva zeghwa ᅇa, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfáŋ na: Tsa tekwatsaha ndəfáŋ ya ná,

---

† **1:17** Aya 13. 15: Ngha ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12.

duhwalha Lazglafta ta ghəŋa ghuḅa Igliz ndəfán ya. Tsa pitirlaha ndəfán ya guli ná, tsa Igliz ndəfán yeya guli.»

## 2

### *Tsgha ta lwi ŋa Igliz ma Luwa Afisus*

<sup>1</sup> «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta ŋanata tekwat-saha ndəfán ma dzva zeghwani, ta mbaḁa mataba pitirlaha dasu ndəfán. Ka'a mantsa: <sup>2</sup> Nda sna yu ta slnaha gha, ta dzadza ka ta vgha me' ka magay, ta ŋavaŋa ka. Haḁ ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunatá mndu ŋni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a həŋ kay guli mataba tsa wa. Ka dzəghantá ka ta həŋ, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi həŋ kə'a.

<sup>3</sup> Ta ŋavaŋa ka, ka su'a ghuya ḁaŋwa ta ghəŋa gwada ta i'i. Haḁ ka ta rwa mala gulu wa. <sup>4</sup> Ama, mamu sana skwi ta dvu yu ta kagha ta ghəŋani. Dvəgla a ka ta i'i manda ya si ta ḁvə ka taŋtaŋ wa. <sup>5</sup> Havak hava, ka ma vəl ga zlambuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagha, ka vranaftha ka ta nzakwa gha manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbəḁanafta nzakwa gha katsi, dza'a laghala yu da slaghaghata, ŋa klaghuta pitirla gha ma vlani. <sup>6</sup> Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zdigihata ma kagha. Ta husa gha husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

<sup>7</sup> «Ka mamu sləməŋa snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Ŋa gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlanvla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta\* ya ta hən, ŋa zay taŋ.»

*Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Samirna*

<sup>8</sup> «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mnə mndu ta nzakway ka taŋtaŋani nda kdavaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. <sup>9</sup> Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pda għa. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagħa, nda ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda aŋni kə'a ya, tsaw mantsa ya a hən wu, guyata ghəŋa mnduha halaway hən. <sup>10</sup> Ma zlən ka ta ghuya daŋwa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak ŋa dzəghaghunata, ŋa zagħunatá fitik ghwan ta giri ŋa ghuni. Ka sladafta ka ta zlghay nda ŋudufa għa dər ŋa dzata kagħa tsi. Dza'a vlagħavla yu ta hafu ŋa nisəla vəl zata għa ta ghwa.

<sup>11</sup> «Mndu ya nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, had mtakwa mahis dza'a walaŋta ksaŋta wa,» ka'a.

*Tsgħa ta lwi ŋa Igliz ma luwa Pergam*

<sup>12</sup> «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwada ya mna mndu ta ŋanata kafay ya nda za wani his his. <sup>13</sup> Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam

---

\* **2:7** Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2.

nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlgghay nda n̄udufa gha, dər ma fitika dzata An̄tipas ta nzakway ka n̄ərma mndu, ka masl̄əmtsəka d̄a ma luwa ghuni, ma v̄la nzakwa halaway ya wa. <sup>14</sup> Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta d̄vutá tagha skwa Balam, ya ta taghanaftá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmaku, n̄a za slu'a skwa wuyay, nda ya n̄a maga sli'in̄sli'in̄† ya. <sup>15</sup> Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta d̄vuta tagha skwa la Nikwalay‡ guli. <sup>16</sup> Mbədanafmbəda ta nzakwa gha. Ka mbədanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagha slaghaghata. Dza'a lmay n̄ni nda həŋ nda kafay ya ta sabi ma wa d̄a.

<sup>17</sup> «Ka mamu mndu nda sləmən̄a snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zatá ghwa ná, dza'a v̄lan̄v̄la lu ta skwa zay ya nda d̄ifa. Dza'a v̄lan̄v̄la yu ta inda tan̄ guli ta pala ka n̄uslin̄ ya vindaf lu ta lfida hgu§ tida. Tsa hgu ya ná, had̄ sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlgghafta ya,» ka'a.

### *Tsgha ta lwi n̄a Igliz ma luwa Tiyatir*

<sup>18</sup> «Vinda n̄a duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka n̄a Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwada ya mna Zwan̄a Lazglafta ya ta zlgghaku iri ma ghən̄ani manda zlgghakwa vu, ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. <sup>19</sup> Ka'a mant̄sa: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda d̄va mndu ya ta d̄və ka, nda gd̄avata

† **2:14** Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balama nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24. ‡ **2:15** Ngha ta 2:6, nda skwi ya n̄a n̄anata.

§ **2:17** Ngha ta Sabi 16:14. 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15.

ya gđava ka ma zlgħay nda ɲuđuf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha għa ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka taɲtaɲ kə'a. <sup>20</sup> Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghəɲani. Zlanəzla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel\*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbada kə'a ka tagħa tsakalawi, ka nanagħatá gwal ta ksihata slna đa da maga sli'ɲsli'ɲ, nda ya da za slu'a skwa wuyay. <sup>21</sup> Zlanəzla yu ta fitik ma ɲa mbəđanaftani ta nzakwani, ama va a ta zlanəta maga tsa sli'ɲsli'ɲani ya wa. <sup>22</sup> Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzləɲa ghuya đanwa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbəđanaftmbəđa həɲ ta nzakwa taɲ, ka zlanəta maga tsa ghwadaka slna taɲ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. <sup>23</sup> Ta ghəɲa tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snanəta kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ɲuđufa mndu tani kə'a. Tađ ta slna ya maga† mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

<sup>24</sup> «Ama pđakwa kaghuni gwal zlgħay nda ɲuđuf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa ghwadaka tagħa skwi ya, kul tagħaftá tsa skwi ta hgə həɲ kazlay: Đifata skwa halaway kə'a ya, hađ sana skwa ndəgaku ta faghunaghata yu wa. <sup>25</sup> ɲanawaɲa kahwathwata ta zlgħay nda ɲuđufa ghuni ta vragaghata yu.

<sup>26</sup> «Mndu ya ta zata ghwa, ta ɲanata slna đa ha ka kđavaktani, dza'a vlanəvla yu ta mbraku ta ghəɲa

\* **2:20** Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30.

† **2:23** Ngha ta Zabura 7:10, Irmija 17:10, Zabura 62:13.

inda mndəra mndu. <sup>27</sup> Tsa mbraku dza'a vlan̄ta yu ya ná, tsa mbraku vliha Da d̄a yeya. Na gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghə̄ja mnduha. Dza'a dzābīn̄dzāba ta ghwād̄aka mnduha, manda ya ta dzābīn̄ta lu ta siga r̄bīsl ya. <sup>28</sup> Dza'a vlan̄vla yu ta gumbəzla sər̄d̄ək̄‡ guli.

<sup>29</sup> «Ka mamu mndu nda sləmən̄ja snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

### 3

#### *Tsḡha ta lwi ɲa Igliz ma luwa Sardis*

<sup>1</sup> «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta ɲanata Sulkumha ndəf̄an̄ ka ɲa Lazglafta nda tekwatsaha ndəf̄an̄. Ka'a mant̄sa: Nda sna yu ta inda sl̄naha gha. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka. <sup>2</sup> Sli'avaksli'a, mbra ta gwal ta nda hafu ma hən̄ sli'ef sli'efa makəd̄ hən̄ da kd̄ivta. Ta nghə̄ yu ta sl̄na gha ta kəma Lazglafta d̄a ná, kd̄anak a ka wa. <sup>3</sup> Havakhava gha tama ka kinawu mutsafta ka ta skwi taghaghaf lu nda ya ka ka snāta. Snasna ka mbəd̄anafta ka ta nzakwa gha. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a laghala yu manda ghali ksaghaghata, snāta a ka, ka ta wati luwa dza'a lagha yu wa\* . <sup>4</sup> Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha gha, ma va tsa luwa Sardis ya kul ɲrīn̄ta lguta tān̄. Tsahaya, dza'a sli'i hən̄ kawadaga nda i'i nda sud̄ata lguta ɲuslīn̄, kabga ran̄ra ta hən̄.

‡ **2:28** Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16. \* **3:3** Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10.



<sup>5</sup> «Mantsa ya dza'a sudanavata lu ta lguta nuslin ta mndu dza'a zata ghwa. Had' yu dza'a walanja hardsinta hgani ma deftera ya vindam lu ta hga gwal nda hafu na kdekedzen wa. Dza'a mnanmna yu ta hgani ta kama Da da, nda ya ta kama duhwalhani kazlay: Na da hən kə'a.

<sup>6</sup> «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum na Igliz,» ka'a.

*Tsgħa ta lwi na Igliz ma luwa Filadelfi*

<sup>7</sup> «Vinda na duhwala Lazglafta ta nzakway ka na Igliz ma luwa Filadelfi.

«Wya gwada ta mnə mndu ya nda għuḅa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta nanata makuḅla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, had' wa mndu ka hafta wa. Ka hafha tsi guli, had' wa mndu ka gunata guli wa. <sup>8</sup> Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha għa. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa għa kə'a. Kulam nda va tsaya tani, nanana ka ta gwada da. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagħa wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagħa guna yu ta watgħa. Had' mndu dza'a hafta wa. <sup>9</sup> Wya skwi dza'a yu magay na guyata ghəna mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda anni kə'a, kul nzakway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə hən. Dza'a tinwaftinwa yu ta hən na lagħa da tsəlḅu ta kəma għa ka vla glaku na għa, na sanja tan kazlay: Dvuḍva† yu ta kagħa kə'a. <sup>10</sup> Manda va ya nana kagħa ta gwada da ka gdavata mida ya, dza'a na għa na i'i ta kagħa guli ma ghuya danwa dza'a dədanagħatá inda ghəna hadik na dzəghantá hən ya. <sup>11</sup> Ndusa yu ta lagħa. Nanana nda mbraku ta

† 3:9 Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4.

tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

<sup>12</sup> «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugudfi ma həga Lazglafta da. Had dza'a walaŋta sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga Da da nda hga luwa Da da tani tida. Tsa luwa ya ná, lfida Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfida hgu‡ ya mutsaf yu.

<sup>13</sup> «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz,» ka'a.

### *Tsga ta lwi ŋa Igliz ma luwa Lawdikiya*

<sup>14</sup> «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Lawdikiya.

«Wya gwada ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərda tughwani nda kah-wathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem. <sup>15</sup> Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slna gha. Nda sna yu kazlay: Ləŋləŋa a ka wu, ghwitaktaka a ka wu kə'a. <sup>16</sup> Ma ta dər nzakwa gha ləŋləŋa ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihininhiha yu ta kagha ma wa da. <sup>17</sup> Ka kagha ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "had sana skwi ta pdu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: danwa ŋa gha, ta ksaku ka ka hidahida kə'a wa. Ka pdu ka, ka fərđi'u ka, nda ghulpa ka guli. <sup>18</sup> Hidaku ya ta vlə yu ŋa gha ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta ŋusliŋ ŋa sudavata gha, ka bukwanatá hula nzakwa gha ka fərđi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri ŋa ta ira gha, kada nghanŋa ka ta vli. <sup>19</sup> Gwal

‡ 3:12 Ngha ta Isaya 62:2.

ta dʒafʃ yu ná, ta dvay yu ta hən, ta zlahay yu ta hən. Mantsa ya, ɲavaɲa ka payanata ka ta tva gha. <sup>20</sup> Wana yu ta sladu ta watgha ka dza watgha. Ka snaɲsna mndu ta lwa ɗa ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da taɲ, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

<sup>21</sup> «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa ɗa, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da ɗa ta dughurukwani ya.

<sup>22</sup> «Ka mamu mndu nda sləmənɲa snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

## 4

### *Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta*

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka nghanɲá yu ta gunatá watgha ta luwa.

Ka snəglanɲa yu ta tsa lwi si ta gwadgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantsa: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

<sup>2</sup> Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka nghanɲa yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughuruk ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. <sup>3</sup> Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wuɗaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwan. Dakwambuhwali ta wuɗaku manda pala ta hgə lu ka Imrud\* ta wanaftá tsa dughuruk ya. <sup>4</sup> Mamu dughurukha

---

§ 3:19 Ngha ta Mahdi hdi 3:12, nda Hebru 12:6. \* 4:3 Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi ɲa ɲanata gha.

hisamsak fwaď mida guli ta wanafta tsa dughuruk ya. Hisamsak fwaď mida galata mnduha guli ta nzanzafta tida, nda susudatá lguta ŋusliŋ ta vgha taŋ, nda wawa ta zewzewa dasu guli ma ghəŋa taŋ. <sup>5</sup> Mamu wudakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfáŋ. Tsa pinatá vuha ya ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta† ndəfáŋ. <sup>6</sup> Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wđaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma həŋ, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma taŋ nda ya nda tvə hula taŋ. <sup>7</sup> Tsa taŋtaŋa skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwaŋa lghəŋ nzakwani. Tsa mahkənanani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwadəani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. <sup>8</sup> Tsa skwiha fwaď nda hafu ma həŋ ya ná, mku' mku' zlambakha taŋ. Ka iri dze'dze' wawa ta zlambakha taŋ nda vli nda ma huđani tani.

«Nda ghuđa! Nda ghuđa! Nda ghuđa!  
Na nzakwa Mgham Lazglafta,  
ya nda mbra.  
Kagha manda ghalya,  
kagha ndanana,  
kagha guli dza'azlay ta kəma§,»  
ka həŋ ta vaghay nda vagha,

† 4:5 Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ 4:7 Aya 6:7.  
Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5, 10, 10:14. § 4:8 Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2, 3.

ka hanay nda hana, ta mnay.

<sup>9</sup>Ta vlə tsa skwiha fwaf nda hafu mida ya ta glaku nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta ta nzaku nda hafu ɲa kdekedzen, ta nzaku ta dughurukwa ga mgham ya, <sup>10</sup>ta zlambatá tsa galata mnduha hisamsak fwaf mida ya ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughurukwa ga mgham. Ta tsəlbu həŋ ta tsəlbu ta kəma Lazglafta ya nda hafu ɲa kdekedzen ya, ta hlapta həŋ ta tsa zewazewaha ma ghəŋa taŋ ya ka pghata ta kəma tsa dughurukwa ga mgham ya. Ka həŋ mantsa:

<sup>11</sup>«Mghama ɲni, Lazglafta ɲni,

kagha ta zlaganaptá inda skwi.

Manda ya đvaf ka zlaganapta ka ta həŋ,

Ka gi nzaku həŋ.

Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka vlaghata glaku, nda zləzlvu.

Ŋagha mbraku guli,» ka həŋ.

## 5

### *Deftera zwanja tuwak*

<sup>1</sup>Ka nghanťá yu ta mbsatá defteri vindaf lu ta vindi ta hulani his his ma dzva zeghwa tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya. Ka ndi'anaftá lu nda ɲizlaha ndəfáŋ. <sup>2</sup>Ka nghə yu ta sana duhwal nda mbra, duhwala Lazglafta, ta hagaku nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Wa ya nda ra ɲa ólanapta na ɲizla na, ka gunanafta na defteri na?» ka'a.

<sup>3</sup>Lay! Had sana mndu dər ta luwa, dər ta ghəŋa hadik, dər ta mnaka hadik\*, ta laviŋta gunanafta

---

\* 5:3 Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya ɲa ɲanata.

tša defteri ya, dər ka nghanmta dida wa. <sup>4</sup> Ka taw yu ta taw katakata, kabga kwala lu kul slafta ta mndu nda ra ɲa gunanafta tša defteri ya dər ɲa nghanavata ya wa. <sup>5</sup> Ka sani ma tša galata mnduha ya nda i'i mantsa: «Ma taw ka ta taw, wya rveri mataba mndəra la Yuda, ma zivra Dawuda, ta zata ghwa. Tsatsi dza'a ɓlanaptá tša ɲizla ya, ka gunanafta tša defteri ya,» ka'a.

<sup>6</sup> Ka nghanɲa yu ma takataka tša dughuruk ya, nda ya mataba tša skwiha fwad nda hafu mida ya, nda ya ma takataka tša galata mnduha ya ta Zwaɲa Tuwak manda skwi si dzadza lu. Ndəfánɲ duliɲani, ndəfánɲ iriɲani ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta ndəfánɲ ghunaf lu ta inda ghəɲa hadik ya.

<sup>7</sup> Ka lagha tsi da tša mndu ta nzaku ta dughuruk ya, ka zlgħaghutá tša defteri ma dzva zeghwani ya. <sup>8</sup> Manda zlgħafta tša Zwaɲa Tuwak ya ta tša defteri ya, ka zləmbata tša skwiha fwad nda hafu mida, nda tša galata mnduha hisamsak fwad mida ya ta kəmani. Inda taɲ, nda ɲaɲatá htimbil, nda ndaghatá leghwaha dasu nda urdi ta nzakway ka du'a gwal nda ghuɓa, ma dzva taɲ.

<sup>9</sup> Ka fə həɲ ta lfida laha. Ka həɲ mantsa:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na,  
ka ɓlanaptá ɲizlahani, kabga si dzadza lu ta kagha,  
ka varanaktá ka ta Lazglafta

nda usa gha ta inda mndəra mndu ma inda  
mndəra gwadá ta gwadə lu,

nda inda mnduha, nda inda zivra mnduha.

<sup>10</sup> Nanafna ka ta həɲ ka mnduha Lazglafta, kagha  
ta nzakway ka Mgham.

Nanafna ka ta həɲ ka gwal ksanatá slna ta  
Lazglafta,

ɲa gay taŋ ta mgham ta ghəŋa mnduha ma ghəŋa hadik.»

<sup>11</sup> Ka nghan̄ta yu ta ɲəɖdəma<sup>†</sup> ta duhwalha Lazglafta kul laviŋta lu ta mbəɖafta ta wanafta tsa dughuruk ya, nda tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya, nda tsa galata mnduha ya tani. Ka fə həŋ ta laha.

<sup>12</sup> Ka həŋ nda lwi dagaladagala mant̄sa:

«Tsa Zwaŋa Tuwak si dza lu ya kay ná, ran̄ra zlḡhaftani ta ga Mgham, nda gadghəl, nda d̄ifil, nda mbraku, nda zləzlvu, nda glaku, nda ghubu,» ka həŋ.

<sup>13</sup> Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghəŋa hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma drəf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka həŋ guli mant̄sa:

«ŋa mndu ta nzaku ta dughuruk, nda Zwaŋa Tuwak na zləzlvu, nda ghubu, nda glaku, nda mbraku ɲa kdekedzen!» ka həŋ.

<sup>14</sup> «Mant̄sa ya nzakwani!» ka tsa skwiha fwad̄ nda hafu ma həŋ ya. Ka zləmbata tsa galata mnduha ya ka tsəl̄bu ta kəmani.

## 6

### *Nizlaha*

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta taŋtaŋ tsa ɲizlaha\* ndəfəŋ ya. Ka snə yu ta mnay sana taŋtaŋa tsa skwiha fwad̄ nda hafu ma həŋ ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mant̄sa: «Sawi,» ka'a. <sup>2</sup> Kə'a ka yu ná, ka nghan̄tá yu ta sana plis ka ɲusliŋ. Ta nzaku mndu tida nda

<sup>†</sup> **5:11** Ngha ta Daniyel 7:10. ɲanata.

\* **6:1** Ngha ta 5:1 nda skwi ɲa

ḡa ta lghed da tsi. Ka vlanṡa lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

<sup>3</sup> Manda pslanapta tsa Zwanṡa Tuwak ya ta mahisa tsa ḡizlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tsa skwiha nda hafu ma hən ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. <sup>4</sup> Ka sagha sana plis ka dva. Ka vlanṡá lu ta mbrakwa hlinṡá inda zdaku ta ghənṡa hadik ta tsa mndu tida ya, kada psluvusta mnduha ta vgha tanṡ. Ka vlanṡá lu ta sana kafay dagala.

<sup>5</sup> Manda pslanapta tsa Zwanṡa Tuwak ya ta tsa mahkəna ḡizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mahkəna skwiha nda hafu ma hən ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka ḡra†. Nda skwa gara skwi ma dzva tsa mndu ta nzaku tida ya. <sup>6</sup> Ka snə yu ta gwadagapta sana lwi ma takataka tsa skwiha fwad nda hafu ma hən ya. Ka'a mantsa: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwaḡa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkən ya guli ná, prək ka kwaḡa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Ama rđi nda ima inabi ya, ma ksanṡ ka ta tsahaya,» ka'a.

<sup>7</sup> Manda pslanapta tsa Zwanṡa Tuwak ya ta tsa mafwadá ḡizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mafwadá tsa skwiha nda hafu ma hən ya. Ka'a mantsa: «Sawi!» ka'a. <sup>8</sup> Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzunṡkuzunṡ. Mtaku hga tsa mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlanṡá lu ta mbraku ta hən ta ghənṡa slḡahw turtuk ma dgata ghənṡa hadik fwad ḡa rwanatá mnduha mida nda kafay, nda

† 6:5 Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8.



ya nda maya, nda ya nda dāŋwaha, nda ya nda nimitakha‡. <sup>9</sup> Manda pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mahutafa tsa ŋizla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psla lu ta ghəŋa gwada Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə həŋ. <sup>10</sup> Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantša: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghuḅa, ya kahwathwata. Baḁu yawu dza'a tsa ka ta guma ta ghəŋa na ghəŋa hadik na, ŋa planamta gha ta həŋ ta vəl pslata taŋ ta aŋni na?» ka həŋ. <sup>11</sup> Ka daganapta lu ta lguta ŋusliŋ ta inda taŋ. Ka lu nda həŋ mantša: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta ŋuḁuf ŋa fitik kwitikw, ha ka hḁamta mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a pslata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda həŋ.

<sup>12</sup> Ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwaŋa Tuwak ya ta tsa mamku' a ŋizla ya. Ka gigḁavafta ghəŋa hadik katakata. Ka nuta fitik ka ŋra manda biwa ŋra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. <sup>13</sup> Ka rka-gata tekwatsaha ta luwa ta hadik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gigḁanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. <sup>14</sup> Ka mbsaghutá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadikha tsatam imi ma vlaṢ taŋ, ka laghwí. <sup>15</sup> Ka sli'aftá la ka mgham ta hadik, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludziha, nda la ka gadghəl, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had ka vu'a, ka laghwí da ḁiḁifa ma galighaha nda ya ma dzaŋha ta ghwá.

---

‡ **6:8** Ngha ta Izekiyel 14:21. **Ṣ 6:14** Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4, Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10, 3:3-4.

<sup>16</sup> Ka həŋ nda ghwá nda ya nda dzaŋ mantsa: «Dədəgaŋnaghawa dədə, ka bukwaŋnata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghanťa aŋni, yaha Zwaŋa Tuwak da tsaŋnaghatá guma, <sup>17</sup> kabga saghasa fitika ɓasata ŋuɗufa taŋ. Wati ma mndu ya dza'a ŋafta\* na?» ka həŋ.

## 7

### *Nizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000*

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka nghanťa yu ta duhwalha Lazglafta fwad ta sladu ta slərpuha hadik fwad. Ka ŋaghuta həŋ ta falakha\* fwad, kada kwala həŋ ta vyaku ta hadik dər ta drəf, dər ta fuha. <sup>2</sup> Ka nghə yu ta sana duhwala Lazglafta ta safi nda ma mndəra luwa nda ŋatá ŋizla† Lazglafta ta vla hafu. Ka hganťa tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valaŋ lu ta həŋ ta mbrakwa ɓadziŋťa hadik nda imiha tani ya. <sup>3</sup> Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma ɓadziŋ kuni karaku ta dər hadik, dər drəf, dər fuha ta kul nde'anaf mu ta ŋizla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta‡ mu ya,» ka'a. <sup>4</sup> Ka mnidĩŋta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta ŋizla Lazglafta ya. Dəmbu' dərmaək nda fwad mbsak fwad mida həŋ. Tsa mnduha ya ná, sabə ma mndəra inda la Isra'ila həŋ. <sup>5</sup> Dəmbu' ghwanpɗə his mataba mndəra la Yuda. Dəmbu' ghwanpɗə his mataba mndəra la Ruben. Dəmbu' ghwanpɗə his mataba mndəra la

\* **6:17** Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3. \* **7:1** Ngha ta Irmiya 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5. † **7:2** Ngha ta 5:1 nda skwi ŋa ŋanata. ‡ **7:3** Ngha ta Izekiyel 9:4. 6.

Gada. <sup>6</sup> Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Asira. Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Naftali. Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Manasa. <sup>7</sup> Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Simeyuna. Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Levi. Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Isakar. <sup>8</sup> Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Zabulun. Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Yusufu. Dəmbu' ghwanpɔdə his mataba mndəra la Benzamen. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta njizla Lazglafta ta həŋ.

### *Mndəra mndu ma inda vli*

<sup>9</sup> Tahula tsa, ka nghanɔ́ta yu guli ta nɔ́dɔ́ma nɔ́dɔ́ma ta mnduha kul lavinɔ́ta lu ta mbɔ́dɔ́fta. Tsa mnduha ya ná, sabə ma inda haɔ́kha, nda ya ma inda mndəra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwada ta gwadə mndu saba həŋ. Ta sladu həŋ ta kəma dughuruk nda ya ta kəma Zwanɔ́ Tuwak nda sudatá lguta nɔ́sliŋ nda nɔ́tá zlizlam ma dzvu, həŋ. <sup>10</sup> Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantɔ́sa: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwanɔ́ Tuwak mutɔ́fta mu ta mbaku,» ka həŋ. <sup>11</sup> Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya kay tani ta wanafɔ́ta tsa dughuruk ya. Ka zləmbata həŋ ta kəma tsa dughuruk ya ka tsəlbu nɔ́ Lazglafta. <sup>12</sup> Ka həŋ mantɔ́sa: «Mantɔ́sa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zləzlvay, ka ghubay, nda dɔ́fil ma ghəŋani, nda ra ka rfay, ka vla glaku nɔ́ani, da tsatsi mbraku, mbrumbra, nɔ́ kɔ́kɔ́kɔ́dzen tsatsi. Amin!»

13 Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda sudata lguta ηusliη ta vgha na na? Sagha ga həη na?» ka'a. 14 «Kagha yeya nda sna Mghama da,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahəη ná, gwal ta sabi ma giriš ganap lu ta həη katakata ya həη. Ka ghwaɓaptá həη ta lguta taη, ka ɓaɓaptá həη ma usa Zwaηa Tuwak. 15 Tsaya ta kəl həη ka sladu ta kəma dughurukwa Lazglafta, ka zləzlvá tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma həgani. Na katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta həη. 16 Haɗ maya nda ndala dza'a kuzləglaηta həη wa. Haɗ fitik nda vis dza'a dzəgəлта həη guli wa, 17 kabga tsa Zwaηa Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a ngha həη, ηa hlayni ta həη ta dzuɓaya ima hafu, ηa masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira\* ta həη.»

## 8

### *Mandəfáηa ηizla*

1 Manda pslanapta Zwaηa Tuwak ta mandəfáηa ηizla\*, ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. 2 Ka nghə yu ta duhwalha Lazglafta ndəfáη ta sladu ta kəmani. Ka vlaηta lu ta duliha ndəfáη guli ta həη.

3 Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ηatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vlaηta lu ta urdi ηulum ηa dray ta tsa gwira dasu

---

Š 7:14 Ngha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19. \* 7:17 Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:10, Zabura 23:1, Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8. \* 8:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ya ηanata.

ta kəma dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka ŋa Lazglafta. <sup>4</sup> Ka sli'aftha dīŋa tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. <sup>5</sup> Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanafta nda vu ta gwir, ka wdagata ta hadik. Ka ghudzagata luwa, ka hlə skwiha ta wi, ka wdə luwa ta wdu, ka ghudzavafta hadik‡.

### *Duliha*

<sup>6</sup> Ka hbə tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ŋa ŋaŋanatá duli ya kay ta vgha ŋa vyay.

<sup>7</sup> Ka vyata tsa taŋtaŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gaβanaf lu nda us ta hadik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dгатá hadik hkən, nda faway turtuk ma dгатá fuha hkən, nda faway turtuk ma dгатá kuzuŋa mukwanek§ hkən.

<sup>8</sup> Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka vzadatá lu ta sana skwi manda ghwá dagala ta draku da drəf. Ka mbəđavaftá faway turtuk ma dгатá imi hkən, ka us. <sup>9</sup> Ka rwuta faway turtuk ma dгатá skwiha nda hafu ma imi hkən, zađanaha lu ta faway turtuk ma dгатá kwambalu hkən guli.

<sup>10</sup> Ka vyata mahkəna duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dəđagata mghama tekwatsa ta zlhaku manda vu ta luwa, ka dəđafta ta faway turtuk ma dгатá zala hkən nda ya ta dzuβay.

<sup>11</sup> «ŋilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá fawaya dгатá imi hkən ŋilah, ka rwuta ndəghata

---

† **8:3** Ngha ta Sabi 30:1. 3. ‡ **8:5** Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16. § **8:7** Ngha ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22.

mnduha ta sanṭá tsa imi ya, kabga nzakwani ṅilahlaha.

<sup>12</sup> Ka vyatá mafwada duhwala Lazglafta ta ṅani ma duli. Ka dzadzanṭá lu ta faway turtuk ma dḡatá fitik hkən, nda faway turtuk ma dḡatá tili hkən, nda faway turtuk ma dḡatá tekwatsaha hkən, kada htavaghuta faway turtuk ma dḡatá tsuwadák hkən. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka fitik hkən, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka\* rvidik hkən.

<sup>13</sup> Tata nghaynghay yu, ka snə yu ta dzala ta zaghuta da ghuvanata luwa, ka'a mantsa: «Danwa! Danwa! Danwa ṅa mnduha ta ghəṅa hadik ghudzagarə vyata duhwalha Lazglafta hkən ta dula tan, dza'a vyata həṅ ya,» ka'a.

## 9

### *Vyatá mahutafa duli*

<sup>1</sup> Ka vyatá mahutafa duhwala Lazglafta ta ṅani ma duli. Ka gi nghə yu ta dədagata tekwatsa ta luwa ta hadik. Ka vlanṭá lu ta tsa tekwatsa ya ta makuḡla mghama gudzuvruṅ. <sup>2</sup> Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzuvruṅ ya, ka saf dīṅ kudumbul mida manda dīṅa mghama\* vu ta zlgħaku. Ka nutá vli ma ghuvanata luwa nda fitik tani tđik da tsa dīṅ ta safi ma tsa gudzuvruṅ ya. <sup>3</sup> Ka sli'agaptá hi'i ma tsa dīṅ ya ka tatá vgha ta hadik. Ka vlanṭá lu ta mbraku ta həṅ, manda mbraku ya vlanṅ lu ta rda† ta hadik. <sup>4</sup> Ka lu nda həṅ mantsa: «Yaha kuni

\* **8:12** Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmiya 9:14.

Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23. \* **9:2** Ngha ta Zlrafta 19:28.

† **9:3** Ngha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Ngha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya ṅa ṅanata.

da ksanṭá kuzun ta hadik, dər fu, dər wati ma skwi ta dyafṭa nda dya. Mnduha kul had ṅizla‡ Lazglafta ma bizlbizla kuma taṅ yeya kweṅkweṅ dza'a kuni hahay. <sup>5</sup> Yaha kuni da pslatá hən nda psła, ama ka ganapta kuni tiri ta hən ka tili hutaf,» ka lu nda hən. Manda va kuzlakwa vəl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vəl hatani ta mndu. <sup>6</sup> Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a hən wa. Ta kumay hən ta mtuta taṅ, ama dza'a hwayugadunus hwaya§ mtaku ta hən.

<sup>7</sup> Manda nzakwa plis ta dza'a da vla vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghəṅa taṅ. Manda tsatá kuma mndu ya kuma taṅ guli. <sup>8</sup> Manda səmbəka ta swidi ma ghəṅa marakw ya swidi ta hən. Manda sli'in ma wa rveri ya sli'in taṅ. <sup>9</sup> Nda skwi manda zalama kufur mbəghata ghuva taṅ. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vla vulu\* ya ghudzaga zlabaka taṅ. <sup>10</sup> Huturha taṅ ná, ta haha mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha taṅ ya ta mutsa hən ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf. <sup>11</sup> Mghama taṅ ná, tsaya duhwala halaway ya ta ga mgham ta ghəṅa tsa gudzuvrun ya. «Abaduṅ,» ka lu ta hgay nda gwaḍa Hebru. Nda gwaḍa Grek ya guli ná, «Apwaliyaṅ,» ka lu ta hgay. «Tsaya zadaku.»

<sup>12</sup> Taṅtaṅa ghuya ḍaṅwa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya ḍaṅwaha his guli ta sagha.

<sup>13</sup> Ka vyata mamku'a duhwala Lazglafta ta ṅani ma duli guli. Ka snə yu ta lwi ta sabi ma tuldiha fwad, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma

‡ 9:4 Ngha ta 5:1 nda skwi ṅa ṅanata. § 9:6 Ngha ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3. \* 9:9 Aya 7:9. Ngha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5.

Lazglafta† ya. <sup>14</sup> Ka'a nda tsa mamku' a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya mantša: «Paliŋpala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hgə lu ka Ifrata ya,» ka'a. <sup>15</sup> Tsa duhwalha fwaď ya ná, payaf paya lu ta hahəŋ ŋa tsa vaku ya, nda ya ŋa tsa tili ya, nda ya ŋa tsa fitik ya, nda ya ŋa tsa nzemndi ya. Ka zlazligiŋtá lu ta həŋ ŋa zaďanatá faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. <sup>16</sup> Ka snaďimtá lu ta mbsaka sludzihá taŋ ta plis ta plis. Mleŋwi his dərmaċ həŋ. <sup>17</sup> Mantša ya maridŋta lu. Ka nghanťá yu ta plisha nda mnduha tida, nda suďatá lguta kufur manda vu ta vgha taŋ. Ka kubalkubal manda pala ta hgə lu ka Safir nza-kwani. Ka ghuvazwanġhuvazwanġ ghandand kay guli. Ghəŋa tsa plis ya ná, Manda tsatá ghəŋa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa taŋ ná, vu, nda đŋ, nda ghandandatá vu ya. <sup>18</sup> Nda tsa skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda đŋ, nda tsa ghandandatá vu ta sabi ma wa taŋ ya, ka rwiŋtá lu ta faway turtuk ma dgatá mbsaka mnduha hkən. <sup>19</sup> Mbrakwa tsa plisha ya ná, ma wa taŋ, nda ya ma hutura taŋ nzakwani. Manda nzakwa tsata nahadċ nda ghəŋ tida ya nzakwa tsa huturha taŋ ya. Nda tsa hutura taŋ ya ta babala həŋ ta mnduha.

<sup>20</sup> Má ŋa mbəďanafta pďakwa mnduha kul rwanatá tsa ghuya đanwaha ya ta nzakwa taŋ ma slnaha taŋ ta magata həŋ ya ná, ka kwalaghutá həŋ. Ka gďavata həŋ ta tsəlbu ŋa halaway, nda ya ŋa skwa wuyayha. Hahəŋ ná, ngha a həŋ ta vli wu, sna a həŋ ta sləməŋ wu, had həŋ ta mbaďa wu, nda dasu tsafta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda

---

† 9:13 Ngha ta 8:3 nda skwi ŋa ŋanata.



ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. <sup>21</sup> Ka kďanfá həŋ ta va psła mndu, ka va mbadakwa taŋ, nda va hlira taŋ, ka va ghala taŋ, Złana a həŋ dekdek wa.

## 10

### *Zwanja tuwak nda zwanja defteri*

<sup>1</sup> Ka nghanja yu ta sana duhwala Lazglafta buk-wam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dak-wambuhwali ma ghəŋani. Manda fitik nzakwa kumani. Manda zlgħakwa vu ya nzakwa səlahani. <sup>2</sup> Ka ŋanatá tsi ta gunata zwanja defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlaḅani ta hadik. <sup>3</sup> Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfáŋ ka luwa ŋəzlata. <sup>4</sup> Manda ŋəzlata tsa luwa ya ndəfáŋ, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantša: «Ma vində ka, ŋamŋa ma ghəŋa gha ta tsa skwi mna tsa ŋəzlata ŋəzla luwa ndəfáŋ ya,» ka'a.

<sup>5</sup> Ka nghanjá yu ta kapafta tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta hadik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. <sup>6</sup> Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku ŋa kďekedzen, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá hadik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantša: «Ta had gďglata ta gərdaku wu, <sup>7</sup> ama badu da vyata tsa mandəfáŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli, badu tsaya dza'a hďamta Lazglafta ta đifatá skwi ya si mnana tsi ta

gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi\* ya,» ka'a.

<sup>8</sup> Ka gwadgəlgihatá tsa lwi si ta gwadagata ta luwa ya. Ka'a mantša: «La! Ka zlgħafta ka ta tsa zwaŋa defteri nda guna ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta hadik ya,» ka'a.

<sup>9</sup> Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgħa, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zudum. Tahula dughwaduta gha, đah dza'a nzata tsi ma huđa gha,» ka'a nda i'i.

<sup>10</sup> Ka zlgħaftá yu ta tsa zwaŋa defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwadutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa đa manda zudum. Ama tahula dughwaduta đa, ka nzatá vəl ma huđa† đa đah manda kurak.

<sup>11</sup> Ka lu nda i'i mantša: «Ka kləgəлта ka ta lwa Lazglafta ta gwaday ta ghəŋa ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghəŋa hadikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

## 11

### *Masləmtsəkha his*

<sup>1</sup> Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nza-kwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantša: «Sli'afslī'a ka grafta ka ta həga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbədəf ka ta gwal ta tsəlōu ŋa Lazglafta mida\*. <sup>2</sup> Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanantá gwal kul nzakway ka

\* **10:7** Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7. † **10:10** Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3. \* **11:1** Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6.

la Yahuda lu ta tsaya. Hahəŋ gwal dza'a dinjla luwa nda ghuḅa ka tili fwad mbsak his mida†. <sup>3</sup>Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha ḁa his, ŋa sudavata taŋ ta buhu ta vgha, ŋa zata taŋ ta fitik dəmbu' nda his dərmaək nda mku' mbsak ta mna gwada ḁa ma tsa fitikha ya.»

<sup>4</sup>Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa hadik‡ ya ná, fwa zaytuŋha his nda pitirlaha dasu his ya. <sup>5</sup>Ka kumaŋkuma mndu ta maganata ghwadaka skwi ta həŋ katsi, dza'a sabsa vu ma wa taŋ, ŋa zadanata tsa ghumaha taŋ ya. Mantsa ya dza'a zadanata lu ta mndu ya ta kumaŋta maganata ghwadaka skwi ta həŋ. <sup>6</sup>Mamu həŋ nda mbrakwa haghuta luwa, ŋa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə həŋ ta lwa Lazglafta ya. Mamu həŋ guli nda mbrakwa mbədanafta imi guli ka us. Mamu həŋ nda mbrakwa gaktá daŋwa ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik ma fitik ya kumaŋ həŋ§.

<sup>7</sup>Manda kdīŋta taŋ ta ga masləmtsəka taŋ, ŋa linista tsa nimitak ta safi ma gudzuvrūŋ ya ta həŋ nda lmu ŋa mbranaghatani ta həŋ, ŋa rwanatani\* ta həŋ, <sup>8</sup>ŋa nzakwa mbla taŋ ta daḁi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalafta Mghama taŋ ta udza zləŋay. Ta grə nda luwa Suduma nda ya nda luwa Masar† lu ta tsa luwa ya. <sup>9</sup>Ŋa nghay inda mndəra mndu ta mbla taŋ, dər ta nzaku ta hadik ga həŋ, dər wati gwada ta gwadə həŋ, ŋa zata taŋ ta fitik hkən

---

† 11:2 Grafgra nda Lukwa 21:24. ‡ 11:4 Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14. § 11:6 Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8. \* 11:7 Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21. † 11:8 Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19.

nda rita ta nghay. Dvaṅta a həṅ ta pađamta tsa mbliha ya wa. <sup>10</sup> Na rfay mnduha ma ghəṅa hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvta vgha ta ghəṅa rwatá tsa mnduha ya, kabga ganapga həṅ tiri katakata ta mnduha ta ghəṅa hadik.

<sup>11</sup> Tahula tsa fitik hkən nda rita ya, ṅa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta həṅ. Na sli'avakta‡ taṅ ka sladata nda səla taṅ. Na ksuta zləṅ katakata ta inda gwal ta ngha həṅ. <sup>12</sup> Manda sli'avakta taṅ ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda həṅ mantsa: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ṅlaghatá həṅ ta luwa ma kusay§ ta nghay ghumaha taṅ. <sup>13</sup> Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafta hadik katakata ka hwanzaabanapta faway turtuk ma dgatá tsa luwa ya ghwaṅ. Ka rwuta mnduha dəmbu' ndəfáṅ ma gigdavafta tsa hadik ya. Ka ksuta zləṅ katakata ta gwal ta pdaku, ka zləzlvu həṅ ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

<sup>14</sup> Mahisa ghuya daṅwa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagha.

### *Mandəfáṅa duli*

<sup>15</sup> Ka vyata mandəfáṅa duhwala Lazglafta ta ṅani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka həṅ mantsa: «Mgham Lazglafta ṅni nda Kristani ta ga mgham ta ghəṅa hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ṅa kdekeden\*,» ka həṅ. <sup>16</sup> Ka zlambata tsa halata mnduha hisambsak fwad mida ta nzanzafta ta dughuruk ta kəma

---

‡ **11:11** Grafgra nda Izekiyel 37:5, 10. § **11:12** Grafgra nda 2 Mghamha 2:11. \* **11:15** Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27.

Lazglafta ya zluzlumbruh ka tsəlbu ŋa Lazglafta.

<sup>17</sup> Ka həŋ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta. Kagha ndanana, kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ŋni, kabga ŋanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya, ka nzaku ka ka Mgham,

<sup>18</sup> Ka gavaghatá mndəra mnduha ta sidi.

Ndana tama,

saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta həŋ.

Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa.

Dza'a valaŋvala ka ta nisəla gwal ta ksaghatá slna ta nzakway ka la anabi,

nda gwal nda ghuḅa, nda gwal ta zləŋa hga gha,

nda zwani tani, nda galata mndu tani.

Saghasa fitik guli ŋa zadánata gha ta inda gwal ta ḅadzintá ghəŋa hadik<sup>†</sup>,» ka həŋ.

<sup>19</sup> Ka gunatá həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wdə luwa ta wdu, ka snaku hla wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka gigdavaftá hadik, ka saha papla guli.

## 12

### *Sana marakw nda makḁakatandan*

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwaŋpḁə his ma ghəŋ. <sup>2</sup> Nda huḁi tsa marakw ya ta ḅasa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlanṭani.

<sup>†</sup> **11:18** Grafgra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13.

3 Ka zlagəglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makdakatandan ya ka dva manda vu. Ndəfán ghəñani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwan dulihani guli. 4 Ka slpidiñtá tsi ta faway turtuk ma dгатá tekwatsaha hkən ta luwa ta hadik nda hturani. Ka sladata tsa makdakatandan ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ɲa ndutá tsa zwanani ya dgar\* tsi. 5 Ka yatá tsi ta zwanə zgun ya dza'a ɲanatá inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwan ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. 6 Ta hwayaghatá tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ɲa zunustá skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərmək nda mku' mbsak.

7 Ka lmanafta lu ta lmu ta luwa. Ka lmanaftá i Misel‡ nda duhwalhani ta lmu nda makdakatandan. Ka lmu i makdakatandan nda duhwalhani tani. 8 Ka ɲawafta i Misel nda duhwalhani ta həñ. Ta had wa tañ ɲa nzəglata ta luwa wa. 9 Ka sliñwigiñtá lu ta tsa mghama makdakatandan ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka halaway, ghwadaka sulkum ta nana inda ghəña hadik. Ka sliñwigiñtá lu ta hadik kawadaga nda duhwalhani tani§.

10 Ka snañtá yu ta sana lwi ta luwa ta gwadata nda mbraku, ka'a mantsa:  
«Ndana tama, mbamafmba Lazglafta,  
maranmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham.  
Maranmara Kristi ta ɲani ma mbraku guli,

\* 12:4 Ngha ta Daniyel 8:10. † 12:5 Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9. ‡ 12:7 Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ɲa ɲanata.

§ 12:9 Grafta nda Zlrafta 3:1, Lukwa 10:18.

kabga sliṅwigiṅtani ta haḍik ta mndu ya ta gḍata ta nana zwanama mu.

Tsatsi ya ta gḍata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta\* mu nda fitik tani nda rvidik tani.

<sup>11</sup> Nrapṅra həṅ,

kabga vəl varata Zwaṅa Tuwak ta həṅ nda usani, nda ya kabga vəl mnay taṅ kazlay: Kahwathwata gwada Lazglafta kə'a.

Zləṅṅə a həṅ ta mtaku

ka laghwi da ḍvutá hafa taṅ wa.

<sup>12</sup> Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa,

nda gwal ta nzaku tida tani. Ḍaṅwa ṅa gha haḍik nda drəf,

kaghuni dza'a ghuya ḍaṅwa,

kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata.

Nda sna kazlay: Ta sira a fitika ḍa wu» kə'a.

<sup>13</sup> Kə'a ka makḍakatandaṅ ná, sliṅwigiṅsliṅwa lu ta haḍik. Ka liṅtá tsi ta tsa marakw ta yatá zwaṅ ya.

<sup>14</sup> Ka vlaṅtá lu ta zlabakha his manda ṅa dzala ta tsa marakw ya, ṅa ndraghatani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, ṅa kwala nahadik ḍhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka vaku hkən, fwad ka maṅzlawats†.

<sup>15</sup> Ka vnihidinṅtá tsa nahadik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, má ṅa klaghata. <sup>16</sup> Ama ka kataftá haḍik ta tsa marakw ya, ka gunatá wi ka ndaghatá tsi ta tsa zala zliṅṅ makḍakatandaṅ ma wani ya.

<sup>17</sup> Ka ḍasaftá tsa makḍakatandaṅ ya ta ṅuduf nda tsa marakw ya. Ka sli'afta tsi ka laghwi da lmu nda pḍakwa zivra tsa marakw ya, gwal ta ṅanata

\* **12:10** Grafta nda Ayuba 1:9, 11, Zakari 3:1-2. † **12:14** Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7.

zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta njanatá ta nzaku ka maslámstəka Yesu.

<sup>18</sup> Ka laghu tsa makdakatandan̄ ya sladafta ta wutak ta wa drəf.

## 13

### *Nimtak ta sabi ma drəf*

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka nghan̄tá yu ta sana nimtak ta sabi ma drəf. Ndəfán̄ ghəŋ tida, ghwan̄ dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghəŋhani ya mamu vindatá hgə ŋa raza Lazglafta. <sup>2</sup> Tsa nimtak nghə yu ya ná, manda maspata nzakwani. Manda səla mandundi səlahani. Manda wa rveri wani. Ka vlan̄tá makdakatandan̄ ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimtak ya. <sup>3</sup> Ka nghan̄ta yu ta balatá sani ma tsa ghəŋha tsa nimtak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftá tsa lkwani ya. Ka ndərmim inda mnduha ta ghəŋa hadik demdem ta tsa nimtak ya, ka sli'i həŋ mistani. <sup>4</sup> Ka tsəlbu həŋ ta tsəlbu ŋa tsa makdakatandan̄ ya, kabga vlan̄tani ta ga mgham ta tsa nimtak ya. Ka tsəlbu həŋ ta tsəlbu ŋa tsa nimtak ya guli, ka həŋ mantsa: «Wa kamtagha na nimtak na na? Wa dza'a laviŋta guya kuma nda tsi?» ka həŋ.

<sup>5</sup> Ka vlan̄tá lu ta tvi gi ka ghərɓə tsi ta ghərɓaku ka raraza Lazglafta. Ka vlan̄tá lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili fwad̄mbsak his mida. <sup>6</sup> Ka zlraftá tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda inda gwal ta nzaku ta luwa tani. <sup>7</sup> Ka zlan̄tá lu ta tvi ŋa vulu nda mnduha



Lazglafta, ɲa ghuɓasaptani ta həŋ\*. Ka vɛɲtá lu ta ga mgham ta ghəŋa inda mndəra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghəŋa inda gwada ta gwada lu, nda ya ta ghəŋa inda hadikha, <sup>8</sup> ɲa tsəlɓay inda mnduha ta ghəŋa hadik ta tsəlɓu ɲani, Tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma defteri hafu daga zrafta ghəŋa hadik da Zwaŋa. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsəlɓa tsa tsəlɓu ya.

<sup>9</sup> Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi.

<sup>10</sup> Ka nda fa mndu ɲa ksaghatá da ga vu'a ya ná, dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu ɲa dzata nda kafay ya guli ná, dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama ná, dīna ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatá ɲuduf nda ya nda zlg hay nda ɲudufa taŋ.

### *Nimtak ta sabə ma hadik*

<sup>11</sup> Ka nghanɲá yu ta saba sana nimtak guli ma hadik. His dulani manda ɲa zwaŋa tuwak. Ta gwada guli manda ɲa makɗakatandaŋ.

<sup>12</sup> Mbrakwa tsa nimtak taŋtaŋ ya da tsi. Ka marə tsi ta tsa mbraku ya ta kəma tsa taŋtaŋa nimtak ya. Ka mblə tsi ta mnduha ma ghəŋa hadik, nda inda skwiha mida ɲa tsəlɓu ɲa tsa taŋtaŋa nimtak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ta mbafta ya.

<sup>13</sup> Ka magə tsi ta mandərmimi katakata, ha ka klagata tsi ta vu ta luwa ta hadik ta wa ira inda mnduha. <sup>14</sup> Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghəŋa hadik nda skwa ndərmimay ya vɛɲ lu ta tvi ɲa magay ta kəma tsa taŋtaŋa nimtak ya. Ka'a nda mnduha ma ghəŋa hadik mantsa:

---

\* **13:7** Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

«Magafwamaga ta skwa wuyay ɲa vlaŋtá glaku ta taŋtaɲa nimitak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a. <sup>15</sup> Ka vlaŋtá lu ta tvi ta tsa mahisa nimitak ya ɲa vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa taŋtaɲa nimitak ya, ɲa gwadayni ta gwada, ɲa pslatani ta inda gwal kul vlaŋtá glaku. <sup>16</sup> Ka tsa mahisa nimitak ya mantsa: Tahanafwataha ta ɲizla ta dzva zeghwi, ka ma bizbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghəl, nda la ka pɔ́u, nda la kul haɗ ka vu'a, nda la ka vu'a tani. <sup>17</sup> Ka haɗ tsa ɲizla ta nzakway ka hga tsa nimitak ya, ka mbsaka hgani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

<sup>18</sup> Wana fitika zlagakwa mndu ya nda dífil ma ghəɲani. Mndu ya nda dífil ma ghəɲani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimitak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, manaka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

## 14

### *Laha gwal varagagha lu*

<sup>1</sup> Ka nghanťá yu kay guli ta Zwaɲa Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dəmbu' dərmək nda fwaɗ mbsak fwaɗ mida kawadaga nda tsi. Inda taɲ, nda vinda hga Zwaɲa Tuwak nda hga Dani guli ma bizbizla kuma\* taɲ. <sup>2</sup> Ka snaťá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga ɲəzla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta

\* **14:1** Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4.

dzə lu ya nzakwani. <sup>3</sup> Lfida laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Had sana mndu ta laviŋta taghaftá tsa laha ya, ka tsa mnduha dəmbu' dərmək nda fwad mbsak fwad mida si ta hadik vara lu ta həŋ ya a tsi wa.

<sup>4</sup> Hahəŋ ná, ɲriŋ a həŋ ta vgha taŋ nda hliri wa. Ksanaksa həŋ ta vgha taŋ, ka nzata həŋ hezle'. Mista Zwanja Tuwak ta mbađa həŋ ta mbađa dər ta dza'a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta həŋ. Nda nza həŋ ka taŋtaŋani vlaŋ lu ta Lazglafta nda ya ɲa Zwanja Tuwak. <sup>5</sup> Ta sna a lu ta tsakalawi† ma wa taŋ wa. Had sana maslivinza ta həŋ guli wa.

### *Duhwalha Lazglafta hkən*

<sup>6</sup> Ka nghanťa yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə ma ghuvanata luwa. Mamu Lfida Gwada ɲa kdekedzeŋ da tsi ɲa mnay ɲa mnduha ta ghəŋa hadik, ɲa inda hadikha, ɲa inda mndəra mndu, ɲa inda mndəra gwada ta gwadə lu, ɲa inda zivra mnduha. <sup>7</sup> Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Zləŋawazləŋa ta Lazglafta ka zləzlvə kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsəlɓawatsəlɓa ta tsəlɓu ɲa mndu ya ta magaftá luwa, nda hadik, nda drəf, nda dzuɓayha‡,» ka'a.

<sup>8</sup> Ka sabə mahisa sana duhwala Lazglafta. Ka'a mantša: «Kweŋ tama! Nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda ɲani§,» ka'a.

† 14:5 Grafta nda Sefuni 3:13. ‡ 14:7 Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya ɲa ɲanata. § 14:8 Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8.

<sup>9</sup> Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Ka ta tsəlbay mndu ta tsəlbə ŋa tša nımtak ya, nda ya ŋa tša skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'aftá tsi ta ŋizla ta bizlbizla kumani ka ta dzvani a tsi, <sup>10</sup> dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul had sana skwi gabam lu mida. Tša ima inabi ya ná, ma leghwa basatá ŋudufa Lazglafta pghamta lu. Ŋa gay lu ta iri ŋani ma ghandanda ta vu ta kəma mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwaŋa Tuwak\*. <sup>11</sup> Diŋa tša vu ta gə lu ta iri ŋa taŋ ya ná, dza'a gdavagda ta ŋlu ta luwa ha ŋa kdekedzen†. Tša gwal ta tsəlbə ŋa tša nımtak ya, nda ya ŋa tša skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlgħaftá tša mbsaka hgani ya ná, had mbi'a vgha taŋ ma ghuya danwa nda fitik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

<sup>12</sup> Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlaha Lazglafta, ta zlgħaftá Yesu nda ŋuduf, gdavawagda mantša ya. <sup>13</sup> Ka snantá yu ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantša: «Vinda! Daga ndana ná, “Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta,” ka'a. “Mantša nzakwani, kada mbi'a həŋ ta vgha ma slnaha taŋ, kabga ta dza'a mista taŋ slnaha taŋ,» ka Sulkum.

*Guma Lazglafta ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik*

<sup>14</sup> Kə'a ka yu guli ná, ka ngħantá yu ta ghwayak ka ŋusliŋ. Ta tša ghwayak ya, mamu sana mndu manda Zwaŋa mndu‡ ta nzaku tida, nda wa ta zewazewa dasu ma ghəŋani, nda ŋatá vdu ya nda za

\* **14:10** Grafta nda Isaya 51:17, Zrafta 19:24, Izekiyel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi ŋa ŋanata. † **14:11** Grafta nda Isaya 34:10. ‡ **14:14** Grafta nda 1:13, Daniyel 7:13.

ma dzvani guli. <sup>15</sup> Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həga Lazglafta. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya mantša: «Kla ta tsa vuda gha ya, ka tska ka ta skwi ta vwah, kabga saghasa fitika tska skwi§ ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. <sup>16</sup> Ka wudidiŋta tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya ta tsa vudani ya, ka gi tskata lu ta nimaya ta ghəŋa hadik.

<sup>17</sup> Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həga Lazglafta ya ta luwa. Mamu vdu ya nda za da tsaya.

<sup>18</sup> Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ghəŋa vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta ŋanata vdu nda za ya mantša: «Wudidiŋwuda ta tsa vuda gha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabiha ta hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a. <sup>19</sup> Ka gi wudiŋta tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskata tsi ta yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifiŋa basata ŋudufa Lazglafta. <sup>20</sup> Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifiŋ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbađa manda zala ha meli hkən dərmaḱ\*. Latani guli, ka lamla plis dida ná, ghəŋghəŋ yeya dza'a nghaku.

## 15

### *Kdavakta ghuya daŋwa*

---

§ 14:15 Grafta nda Yuwel 4:13. \* 14:20 Aya 19:20. Grafgra nda Isaya 63:1. 6, Nađa ghəŋ 1:15.

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta sana ṅizla dagala nzakwani ta ndərmim lu nda ndərmima. Ka nghanṭá yu ta duhwalha Lazglafta ndəfáṅ nda ṅaṅatá ghuya ḍaṅwaha ndəfáṅ ma dzva taṅ guli. Tsahaya kdavakta ghuya ḍaṅwa, kabga tsahaya dzatá ghəṅa b́asa ṅudufa Lazglafta.

<sup>2</sup> Ka nghanṭá yu ta sana skwi manda drəf ta wudaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghanṭá yu guli ta gwal ta ghuḅasapta tsa nimitak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hgani ya. Ta sladu həṅ ta tsa drəf ta wudaku manda dalagar ya, nda ṅaṅatá htimbil ya vlaṅ Lazglafta ta həṅ. <sup>3</sup> Fa laha ya si ta fə Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta fə Zwaṅa Tuwak, ta fə həṅ. Ka həṅ mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta,  
dagala slna gha ya ta magə ka,  
ka skwa ndərmimay nzakwani.  
Kagha Mgham ta ghəṅa inda hadikha.  
Inda skwi ta magə ka ná, tdukwatdukwa nzak-  
wani,

kahwathwata nzakwani guli. <sup>4</sup> Mghama dá!  
Wati ma mndu ya dza'a kwal kul vla glaku ṅa gha  
ka zləzlva kagha na?

Kagha turtukwa gha ya nda ghuḅa.  
Dza'a sli'agaghasli'a mnduha ta inda hadikha da  
tsəlḅu ta kəma gha,

kabga nda ngaha həṅ ta inda skwi ta magə ka ná,  
tdukwa nzakwani\*, » ka həṅ.

<sup>5</sup> Tahula tsaya guli, ka nghanṭá yu ta gunatá həga tumpul ma həga Lazglafta ta luwa† ya ta kəl mn-

\* 15:4 Ngaha ta Sabi 15:1 Inda Irmiya 10:7, Zabura 86:9. † 15:5  
Grafta nda Sabi 38:21.

duha ka guya vgha nda Lazglafta. <sup>6</sup> Ka sli'agaptá tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ya kay ma həga Lazglafta, nda nənətá ghuya dənwaha ndəfán ma dzva taŋ, nda sudatá lguta nəsliŋ tilil ta wdaku ta vgha taŋ. <sup>7</sup> Ka hlaftá sani mataba tsa skwiha fwad nda hafu ma həŋ ya kay ta leghwaha ndəfán ka dasu ka dasu, ka vlanťá tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ya kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda ndagha həŋ nda bəsa nūdufa Lazglafta ta nza-kway ŋa kdəkeden. <sup>8</sup> Ka ndəghanaftá dīŋ ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma mbrakwani‡ ta tsa həga Lazglafta ya. Had tvi ŋa ləglama mndu da tsa həga Lazglafta ya, ha ka dzatá ghəŋa tsa ghuya dənwaha ndəfán da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

## 16

### *Leghwa basatá nūdufa Lazglafta*

<sup>1</sup> Ka snə yu ta sana lwi dagala ta sabi ma həga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ya mantša: «Lawala da pghadata ta hadik ta tsa leghwa basatá nūdufa Lazglafta ndəfán ya,» ka'a.

<sup>2</sup> Ka sli'aftá taŋtaŋa duhwala Lazglafta, ka laghwi pghadatá ŋani ma leghwa basata nūduf ta hadik. Ka slaftá ghwadak ghwadaka lkuha ta kuzlaku\* ta gwal nda ŋizla nimtak, nda ya ta gwal ta tsəlbu ŋa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ta həŋ.

<sup>3</sup> Ka pghadatá mahisa duhwala Lazglafta ta ŋani ma leghwa basata nūduf da drəf. Ka nuta drəf

‡ **15:8** Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4.

\* **16:2** Ngha ta Sabi 9:10.

manda usa mndu nda mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma drəf.

<sup>4</sup> Ka pghadatá mahkəna duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa ɓasata ɲuduf da ghwa nda ya ta dzuɓayha. Ka mbəɗavaftá imi ka us†. <sup>5</sup> Ka sana duhwala Lazglafta ya ta ɲanatá imi ta snə yu mantsa:

«Kagha ná, nda tvani tsata ka ta tsa guma ya.

Manda ghalya ka,

mamu ka ndanana guli.

Nda ghuɓa nzakwa gha.

<sup>6</sup> Tsa mnduha ya ta pghinťá usa mnduha gha nda la anabiha gha, Lazglafta.

Tsaya ta kəl ka ka vlanťá us ta həŋ ɲa say taŋ.

Mutsaf mantsa həŋ ta skwi ta ranťa həŋ,» ka'a.

<sup>7</sup> Ka sana duhwala Lazglafta ma gwir ta snə yu mantsa: «Mantsaya nzakwani Mgham Lazglafta ya ta mbranaghata inda skwi. Ta tsay ka ta guma kahwathwata nda tvani,» ka'a.

<sup>8</sup> Ka pghanaftá mafwada duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa ɓasata ɲuduf ta fitik. Ka mutsaftá fitik ta tvi ɲa dra mnduha nda vu. <sup>9</sup> Ka kɗahə tsi ta mnduha ka ɲɗanďa. Ka razə mnduha ta hga Lazglafta, ya nda mbraku ta ghəŋa tsa ghuya ɗanwa ya. Ama ka kwalaghutá həŋ ta paya tva taŋ ɲa vla glaku ɲani.

<sup>10</sup> Ka pghaftá mahutafa duhwala Lazglafta ta ɲani ma leghwa ɓasata ɲuduf ta dughurukwa nim-tak. Ka nutá ga mghamani tɗik ka grusl‡. Ka hpadə mnduha ta sli'ɲa taŋ, kabga vəl ɓasa kuzlakwani.

<sup>11</sup> Ka razə həŋ ta Lazglafta ta luwa ta ghəŋa lukwa

† 16:4 Gray nda Sabi 7:17. 21. ‡ 16:10 Gray nda Sabi 10:21. 22.



taŋ, nda ghuya danwa taŋ. Ka kwalaghutá hən ta paya tva taŋ ma slaha taŋ.

<sup>12</sup> Ka pghaftá mamku' a duhwala Lazglafta ta nani ma leghwa basata nɔɔuf ta ghwa dagala ta hgə lu ka Ifrata. Ka su'itá tsa ghwa ya ŋa paya tvi ŋa mghamha ta sli'agafta nda ma mndəra luwa. <sup>13</sup> Ka nghanťá yu ta saba ghwadaka sulkumha hkən manda kləŋ manda kləŋ ma wa makɔakatandan, nda ya ma wa nimitak, nda ya ma wa ghwadaka anabi. <sup>14</sup> Tsa ghwadaka sulkumha ya ná, sulkumha halaway ya ta maga skwa ndərmimay. Ka laghu hən slanaghatá mghamha ta ghəŋa hadik demdem, ŋa hagaktá hən ŋa vulu badu tsa mghama fitik ta nzakway ka ŋa Lazglafta ta mbruta ya.

<sup>15</sup> «Wya yu ta lagha manda ghali. Rfu da mndu ya ta nzata hzleŋa, ta ngha lgutani da mbadə tsi ta mbadə ka fərdi'u, da ksutá tsi ka hula da mnduha,» ka Mgham.

<sup>16</sup> Ka tskanatá tsa sulkumha ya ta tsa mghamha ya kay, ma sana vli ta hgə lu nda gwadə Hebru ka Harmageduŋ.

<sup>17</sup> Ka pghadaftá mandəfáŋa duhwala Lazglafta ta nani ma leghwa basata nɔɔuf da ghuvanata luwa. Ka snagaptá sana lwi ma dughuruk ma həga Lazglafta. «Nda kɔa!» ka'a. <sup>18</sup> Ka wdə luwa ta wɔu, ka hlə lu ta wi, ka ŋzlə luwa ta ŋzlu, ka ghudzavafta hadik. Ka yawu ka yawu fatá mndu, ta ghudzavaf a hadik katakata taɔ ta tsaya wa. <sup>19</sup> Ka kwahavaptá tsa luwa dagala ya hkən. Ka hwanzaɔťá inda luwaha ta ghəŋa hadik guli. Ka havaktá Lazglafta ka luwa dagala ta nzakway ka Babila, ŋa sunustá

leghwa 6asata nuɖufani§ katakata ya. <sup>20</sup> Gi ræk, zwazwada inda hadikha ta tsatsamta ma drəf. Gi lpay nghəgla a lu ta ghwaha guli wa. <sup>21</sup> Ka rkagata paplaha\* dagaladagala ta luwa ta ghəŋa mnduha. Ka rarazə mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa tsa ghuya danwa tan da tsa paplaha ya, kabga fərtufərtə tsa ghuya danwa ya katakata.

## 17

### *Guma taghəŋa Babila*

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka gavagaghatá sani turtuk ma tsa duhwalha Lazglafta ndəfán ta ŋanata leghwaha ndəfán ya tavata i'i. Ka'a mantša: «Sawi ka maraghata yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya 6a. <sup>2</sup> Nda tsatsi ndəramta mghamha ta ghəŋa hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəŋa hadik durin da tsa hliri\* ya,» ka'a.

<sup>3</sup> Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghaná yu ta sana marakw ta nzafta ta nimtak ka dva ghlez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimtak ya, ndəfán ghəŋani, ghwan dulihani. <sup>4</sup> Tsa marakw ya ná, lguta dvanɖvəŋa nda ya ka dva ghlez sudava tsi, nda rka ta rka nda mizidikwa dasu, nda ya nda pala ta wdaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu nda ndəghata manzakdaway, nda ghwadaka skwiha ma vəl hlirani mida. <sup>5</sup> Nda vinda hga dífatá skwi ma bizlbizla kumani. «Luwa Babila, mani

§ 16:19 Gray nda Isaya 51:17. \* 16:21 Gray nda Sabi 9:23. 24.

\* 17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmija 51:13, Isaya 23:17, Irmija 51:7.

ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakdawayha ta ghəŋa hadik.» <sup>6</sup> Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa maslámstsəkha Yesu.

Na tsa nghanṭá da mantsa ya ná, ka ndərmimə yu nda ndermima katakata. <sup>7</sup> Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəŋa difatá skwi ta ghəŋa tsa marakw ya, nda ya ta ghəŋa tsa nimitak ya nzaf tsi tida, ndəfáŋ ghəŋani, ghwanṭ dulani ya. <sup>8</sup> Tsa nimitak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvrū† ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəŋa hadik, tsa gwal kul vindaku hga taŋ ma deftera hafu daga ma zlrafta ghəŋa hadik, ya həŋ, ŋa ndermimay taŋ nda ndərmimə nghanṭər həŋ ta tsa nimitak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had ndanana wu, ta dza'a zlagapzlaga guli.

<sup>9</sup> «Hadna, nda nza na fitik na ŋa snanṭá skwi nda mahizl, nda ya nda difil mida. Tsa ghəŋha ndəfáŋ ya ná, tsaya ghwáha ndəfáŋ nzanzaf tsa marakw ya ta həŋ. Nda nza həŋ guli ka mghamha ndəfáŋ. <sup>10</sup> Hutaf gwal ta zlambuta mataba taŋ. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dər saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzdavata tsa ga mghamani ya wa. <sup>11</sup> Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mbsakha ndəfáŋ ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

† **17:8** Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa ŋanata vindin lu mistani.

<sup>12</sup> «Tsa duliha ghwan̄ nghə ka ya ná, mghamha ghwan̄‡ ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa hən̄ ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimitak ya. <sup>13</sup> Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ɲa zlan̄ta tan̄ ta mbrakwa tan̄, nda ga mghama tan̄, ta tsa nimitak ya. <sup>14</sup> Dza'a vulay hən̄ ta vulu nda Zwan̄a Tuwak, ɲa ɲrapta Zwan̄a Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ɲərmani ya, ta hən̄. Zwan̄a tuwak mgham ta ghəɲa mghamha, tsatsi mali ta ghəɲa maliha guli,» ka'a.

<sup>15</sup> Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantša: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmga, nda hadikha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. <sup>16</sup> Tsa duliha ghwan̄ nghan̄ ka nda nimitak ya, dza'a husan̄husa tsa marakw ta hliri ya ta hən̄, ɲa sudata tan̄ ka zlan̄ta ka fərđi'u, ɲa zuta tan̄ ta slu'ani ka zadanata nda vu. <sup>17</sup> Mantša ya ná, Lazglafta ta fanamta hən̄ ma ndana tan̄ ɲa magata tan̄ ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana tan̄ ka skwa turtuk, ka vlan̄tá hən̄ ta ga mghama tan̄ ta tsa nimitak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəɲa gwadə Lazglafta.

<sup>18</sup> «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəɲa mghamha ta ghəɲa hadik,» ka'a.

## 18

### *Zlambata Babila*

<sup>1</sup> Tahula tsaya, ka nghan̄tá yu ta sana duhwala Lazglafta ta saha daga ta luwa, dagala glakwa

---

‡ 17:12 Gray nda Daniyel. 7:24.

mbrakwani. Ka tsuwadʼakanafá tsa glakwa  
mbrakwani ya ta ghəŋa hadik demdem. <sup>2</sup> Ka  
gugudatá tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa:  
«Nda zləmba!

Ya nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala.  
Nuna ka luwa nzakwa halaway ndana tama.

Hada vla difa inda ghwadʼaka sulkumha  
nda ghwadʼaka zarakha ta mbidu lu.

<sup>3</sup> Zlambuzlamba luwa Babila,

kabga fafa ta ghəŋani ka maga sli'injsli'inj.

Sasusasa inda mndəra mndu ta ima inaba kbatá  
tsa sli'injsli'injani ya.

Fa fa mghamha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tanj ka  
maga sli'injsli'inj nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ka gadghəl  
nda skwiha ta tadaku iri tida si da tsi,» ka'a.

<sup>4</sup> Ka snantá yu guli ta sana lwi ta gwadagata ta  
luwa. Ka'a mantsa:

«Mnduha dá! Sli'apwasli'a ma tsa luwa ya,

kabga yaha kuni da ŋlamta ma tsa dmakwani ya,  
da dədamtá kuni ma ghuya danwa

manda ŋani guli.

<sup>5</sup> Sli'apwasli'a,

kabga fərtufərtá ndikata tsa dmakwani ya dikw ta  
luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa ghwadʼaka slnani ya wa.

<sup>6</sup> Ghuyanapwaghuya ta danwa manda

va ya ghuyanap tsatsi ta mnduha!

Manda va tsaya manda va tsaya his

ka kuni planamtá skwi ya magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wudʼ turtuk ka tsatsi tanafta ima ina-  
bani ta mndu ya,

ka leghwa wudʼwudʼ his ka kaghuni planamta.

<sup>7</sup> Ta6 ta tsa glakwani nda zatá mghamani ya ka kuni dza'a ganap tiri ka niŋta ka skwa hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəŋani na:

“Nda nza nzakwa da ka mgham, nza a yu ka wadgu wu,

walaŋta a yu ta nzata ka skwa hidahida wu,” ka'a.

<sup>8</sup> Tsaya tama, badu va tsa fitik turtuk ya dza'a slanaghata ghuya danwani

ta nzakway ka mtaku,

nda nzaku ka skwa hidahida,

nda maya, ŋa driŋta nda vu guli.

Mgham Lazglafta ná, Lazglafta ta mbruta ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma\*,» ka'a.

<sup>9</sup> Nghanŋa inda mghamha ta ghəŋa hadik ta gutá sli'insli'in nda tsi, ta zutá mgham da tsi ta diŋa tsa luwa ya ta draku, dza'a tawin tawa həŋ, dza'a ŋadinŋada həŋ ta ghəŋ. <sup>10</sup> Di'in dza'a nzakta həŋ, kabga zləŋa tsa ghuya danwa hada ya. Ka həŋ dza'azlay mantsa:

«Aya! Aya Babila ta nzakway ka luwa dagala,

luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata guma† tsa re!» ka həŋ.

<sup>11</sup> Ka taw gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ta taw, ka ŋada ghəŋ ta ghəŋa tsa luwa ya, kabga had mndu dza'a skugəltá huzla tan wa. Tsa huzlaha ya ta nzakway ka <sup>12</sup> dasu, nda dzindar, nda palaha nda bla nda bla dzvani, nda skwiha

\* **18:8** Vli ŋa gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9. † **18:10** Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17.

lwi, nda lgutha kulefefdēda, nda lgutha ka dva ka dva, nda lgutha ta wdaku, nda sanlaha ma lgutha dīnadīna, nda inda mndərga udzuha nda bla mutsay, nda inda mndəra skwiha magaf lu nda sli'īṅa gwi'an, nda skwiha magaf lu nda kufur ka ghuvazwan zwan. Sanlaha guli ná, magaf nda pala lu. <sup>13</sup> Ta dzawapdzawa hən guli ta urdiha kavghakavgha, nda sluhwaha zdazda zi'akwani, nda ima inabi, nda rdī, nda hupu, nda hya, nda slaha, nda tuwakha, nda plisha, nda vu'aha ta nzakway ka mnda səla guli. Ta had mndu ta skugelta hən wa. <sup>14</sup> Ka tsa gwal tsakala ya nda tsa luwa ya mantsa:

«Nda zada inda tsa skwiha ta zdəgaghata ya, zwađuzwada inda gadghəla gha, nda inda skwiha ta zə ka ta mghama gha tida. Mutsəglaf a ka wa,» ka hən.

<sup>15</sup> Tsa gwal tsakala ta tsakala tsa skwiha ma tsa luwa, ka nuta hən ka gadghəl ya, di'īṅ nzakta hən kabga zlənja tsa ghuya danwani‡ ya. Dza'a taway hən ta taw ṅa nzakwa tan ka skwa hidahida. <sup>16</sup> Ka hən dza'azlay mantsa:

«Aya! Aya Babila! Ta nzakway ka luwa dagala, si ta rkaftarka nda lgut kulefefdēda, nda ya nda lguta dva, nda ya nda lgut ta wdaku, nda ya nda mizidīkw. Magaf nda dasu lu ta sanlaha, nda palaha ta dīnuta sanlaha.

<sup>17</sup> Gi hadahada ná,

---

‡ 18:15 Aya 11:15. Gray nda Izekiyel 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36.

ka zađanata mndərga tsaya ma gadghəl re!» ka həŋ.

Ka nzaktá inda gwal ta swa kwambalu, nda gwal ma kwambalu tani, nda la sludza imi tani nda gwal kasa klipi tani, di'ij nda tsi. <sup>18</sup> Na nghay taŋ ta đukwakwa đija drakwa tsa luwa ya, ka wahu həŋ ta wahu. Ka həŋ mantsa: «Wati luwa ya dagala ŋa gray nda tsa luwa ya na?» ka həŋ. <sup>19</sup> Ka tsədə həŋ ta hadik ta ghəŋ, ka taw, ka ŋada ghəŋ, ka wahu. Ka həŋ mantsa:

«Aya! Aya luwa dagala!

Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka gadghəl.

Gi hadahada ná, gi zađanata§ tsa re!» ka həŋ.

<sup>20</sup> Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta ghəŋa zađanata tsa luwa\* ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa tsa skwi magaghuna tsi ya.

<sup>21</sup> Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzagata da drəf. Ka'a mantsa: «Mantsaya dza'a vzidiŋta lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, ŋa kwal kul nghəglanŋta.

<sup>22</sup> Had lu dza'a snəglanŋta ghudzagata htimbil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vya talakwa tani ma luwa Babila wa. Had lu guli dza'a sləglanaghatá gwal vivda dər má wati ma sana skwi tsi wa. Had lu dza'a snəglanŋtá ghudzaga buna ma luwa Babila guli wa. <sup>23</sup> Had tsuwadaka pitirla ta dza'a

---

§ 18:19 Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34. \* 18:20 Gray nda Irimiya 51:48.



tsuwadəkəglaku ma Babila wa. Had lu dza'a snəglan̄ta lwa zwan̄amidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghatá tsakala ka pđakwa sanlaha ta ghəŋa hadik. Nda tsa mbədakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha†,» ka'a.

<sup>24</sup> Ta ghəŋa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psła lu ta ghəŋa hadik‡.

## 19

### *Laha zatá ghwa*

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka snan̄tá yu ta lwi dagala ta ŋzlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantša: «Zləzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

Ŋa Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

<sup>2</sup> Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghatá tsi ta guma ta tsa mghama sli'in̄

ta ɓadziŋta hadik nda tsa sli'in̄sli'in̄jani ya.

Ganapga Lazglafta tiri

kabga vəl psłatani ta kwalvahani,» ka'a.

<sup>3</sup> Ka həŋ ka mahis mantša:

«Zləzlvawa Lazglafta.

Had tsa d̄in̄ ta dukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa,

ŋa kđekedzeŋ dza'a gđavata tsi,» ka həŋ.

<sup>4</sup> Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamsak fwad̄ mida ya, nda tsa skwiha fwad̄ nda hafu ma həŋ ya, ka tsəlbu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta

† **18:23** Aya 21:23. Gray nda Irmiya 51:63. 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmiya 7:34, 25:10. ‡ **18:24** Gray nda Irmiya 51:49.

dughuruk. Ka hən mantsa: «Amin! Zləzlvawa Lazglafta,» ka hən.

<sup>5</sup> Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya.

Ka'a mantsa:

«Inda kaghuni kwalvahani,  
kaghuni gwal ta zləzlvay,  
zwani nda galata mnduha tani,  
zləzlvawa Lazglafta,» ka'a.

<sup>6</sup> Ka gi snaŋtá yu ta sana lwi manda lwa tskata mnduha, ta ghudzagata manda zala dagala ma ghwa, ta ŋəzlu manda ŋəzla luwa ta ghudzagata nda mbraku. Ka'a mantsa:

«Zləzlvawa Lazglafta! Mghama mu Lazglafta ta mbruta,

tsatsi ta ga Mgham\*.

<sup>7</sup> Rfamarfa ta rfu, wadəh ká mu nzata,

vlaŋmavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay Zwaŋa Tuwak ta makwamidzani,

nda hba vgha makwamidzani guli.

<sup>8</sup> Vlaŋvla lu ta tvi ŋa suđavatá lgut kulefed fedá,

ta wuđaku, nda ghuḅa guli,» ka'a.

«Tsa lgut kulefedfedá ya ná,

slna tdukwa maga mnduha Lazglafta ya.»

<sup>9</sup> Ka sana duhwala Lazglafta nda i'i mantsa:

«Vindafvinda kazlay: Rfu da gwal hagaf lu da vla za skwa zaya klay Zwaŋa Tuwak† ta makwa» kə'a.

Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nana gwadaha na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata,» ka'a.

---

\* **19:6** Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. † **19:9** Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24.

<sup>10</sup> Na tsa snaŋta ɗa mantsa ya, ka zləmbata yu ka tsəlbu ta kəmani. Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə‡ ka mantsa! Mnda ksanatá slna ta Lazglafta yu manda va kagha, manda va zwanama gha ta ŋanatá kahwathwata ya mariginj lu nda ma Yesu. Ŋa Lazglafta dza'a tsəlba ka ta tsəlbu,» ka'a.

Tsa kahwathwata mariginj lu nda ma Yesu ya ta vlata mbrakwa kla lwa Lazglafta.

### *Mndu ta ŋla plisa ŋuslinj*

<sup>11</sup> Tahula tsa, ka nghanjá yu ta gunatá luwa, gi ka zlagapta sana plis ka ŋuslinj. Ŋərma mndu nda vərɗa mndu ta hga lu ta tsa mndu ta tsa plis ya. Tudúkwa ta tsa tsi ta guma§, tɗúkwa ta vula tsi ta vulu guli. <sup>12</sup> Manda zlghakwa vu ya irani. Nda ndəgha zewazewaha ma ghəŋani. Mamu sana hgu vindaf lu ta vghani. Tsa hgu ya ná, had sana mndu nda sna wu, ba tsatsi turtukwani yeya nda sna. <sup>13</sup> Lgut tsghumam lu ma us sudava tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta» hgani. <sup>14</sup> Mbaɗa la sludziha ta luwa ka sli'i mistani ta plis ka ŋuslinj ka ŋuslinj, nda susudata lgutha kulefedfəɗa, ka ŋuslinj ka ŋuslinj, nda ghuɓa nda ghuɓa guli. <sup>15</sup> Ka sabə na kafay nda za wani pit ma wani ŋa zadənatá mnduha kul snatá ŋani, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa tanj nda mani'uwa kufur, ŋa hu'anaptani ta həŋ manda hu'a yakwa inabi ma glifinj ŋa ɗiza imani ya. Tsaya dza'a maraŋta kazlay: Katakata ɓasatá ŋudufa Lazglafta ta mbruta kə'a. <sup>16</sup> «Rveri ta ghəŋa rveriha,

---

‡ 19:10 Gray nda 22:8-9. § 19:11 Gray nda Izekiyel... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4.

Mgham ta ghəŋa mghamha,» ká lu vindaftá hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

<sup>17</sup> Tahula tsa guli, ka nghanťá yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuvaŋata luwa mantša: «Sli'akwa sli'a ka tskavata kuni ŋa za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. <sup>18</sup> Sawa da za slu'a mghamha, nda slu'a mghamha sludziha, nda slu'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda slu'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul haf ka vu'a, zwani nda galata mnduha\* tani,» ka'a.

<sup>19</sup> Ka gi nghanťá yu ta tsa nimtak ya, nda mghamha ta ghəŋa hadik, nda sludziha taŋ tani, ta tskavata ŋa vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. <sup>20</sup> Ka gi ksuta lu ta tsa nimtak ya kawadaga nda tsa ghwadaka anabi si ta magatá mazənzəmhaha ta kəma tsa nimtak ya. Nda tsa mazənzəmhaha maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'aftá ŋizla tsa nimtak ya ka tsəlbu ŋa skwa wuyayni ya. Ka pghaghatá lu ta həŋ his his ta ndiri ta ndiri da duda vu ghandand. <sup>21</sup> Ka gi pslatá lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghutá zarakha da slu'a taŋ.

## 20

### *Vaku dambu'*

---

\* **19:18** Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20.

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klatá makuḅla gudzu-vruṅ nda ya nda mghama zida ma dzvu. <sup>2</sup> Ka ksafṭá tsi ta tsa makḁakatandanḁ dzidza nahadik, ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi ṅa za vaku dambu'. <sup>3</sup> Ka vzaghatá tsi da tsa gudzu-vruṅ ya, ka hunustá tsi ta wa tghani ka ṅærzlafta, kada kwala tsi ta nangəltá mnduha ta ghəṅa hadik ha ka hdatá tsa vaku dambu' ya. Tahula tsaya, ṅa zligiṅta ṅa vaku kwitikw.

<sup>4</sup> Tahula tsa guli, ka nghanṭá yu ta dughu-rukha\*. Ka vlanṭá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghanṭá yu ta hafa gwal ḁatsaghu lu ta ghəṅa taṅ ta ghəṅa vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəṅa gwada Lazglafta. Hahəṅ ná, tsəlbaṅ a həṅ ta tsəlbu ṅa tsa nimitak ya nda ya ṅa skwa wuyayni tani wa. Had ṅizlani ta kuma taṅ nda ya ta dzvuha taṅ wa. Ka vramṭá həṅ, ka gə həṅ ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dambu'. <sup>5</sup> Tsaya taṅtaṅa sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahəṅ nda hafu ha ka kḁatá tsa vaku dambu' ya wa. <sup>6</sup> Rfu da tsa gwal ta sli'agapta taṅtaṅ ma mtaku ya, nda ghuḅa hahəṅ. Ta had mahisa mtaku nda mbraku ta ghəṅa taṅ wa. Hahəṅ ná, dza'a nzakway həṅ ka gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta nda ya ṅa Yesu Kristi, ṅa gay taṅ ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dambu'.

### *Kḁatá mbrakwa halaway*

---

\* **20:4** Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

<sup>7</sup> Manda kdatá tsa vaku dambu' ya, ña pligintá halaway ma gamakani, <sup>8</sup> ña sabani da nangelta mnduha ta ghəña hadik demdem, ta nzakway ka hadika Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta həñ ña vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka tañ. <sup>9</sup> Ka sli'agaghata həñ ma inda vli ta ghəña hadik, ka wamtá həñ ta ghuḃa mnduha Lazglafta nda tsa luwa dvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá həñ. <sup>10</sup> Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana həñ ya ka vzaghata da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimitak nda ghwadaka anabi ya, ña giri ña tañ hada nda fitik tani, nda rvidik tani ha ña kdekedzen.

### *Dzatá ghəña guma*

<sup>11</sup> Tahula tsa, ka nghantá yu ta sana dughuruk ka ñusliñ dagala, ta nzaku mndu tida. Ka nutá hadik nda luwa lay ta kəmani. Nghəglanta a lu ta həñ wa. <sup>12</sup> Ka gi nghantá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta taḃta slnaha tañ ta magata həñ manda va ya nda vinda ma tsa defteriha ya. <sup>13</sup> Ka varanaktá drəf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hahəñ. Ka tsanaghatá lu ta guma ta həñ taḃta slnaha tañ ta magata həñ. <sup>14</sup> Ka gi klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda vu. Tsa duda vu ya ta nzakway ka mahisa mtaku. <sup>15</sup> Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu

katsi, dza'a klafkla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da duda vu.

## 21

### *Lfida luwa nda lfida hadik*

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka nghanṭá yu ta sana lfida luwa nda sana lfida hadik. Lula tanṭaṇa luwa nda tanṭaṇa hadik, ta had drəf guli wa. <sup>2</sup> Ka gi nghanṭá yu ta saha luwa dagala nda ghuḅa, ta nzakway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al. <sup>3</sup> Ka snanṭá yu ta sana lwi ta gugudagapta ma dughuruk. Ka'a mantsa: Wya həga tumpula nza-kwa Lazglafta mataba mnduha! Na nzakwani kawadaga nda həṇ, ṇa nzakwa tan ka mnduhani, ṇa nzakwa tsatsi guli kawadaga nda həṇ, <sup>4</sup> ṇa masanaptani ta həṇ ta inda ima taw ma ira tan. Ta had mtaku dza'azlay dekdek wa. Ta had taw dza'azlay dekdek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula\* tanṭaṇa skwiha.

<sup>5</sup> Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya mantsa: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a. Ka'a guli mantsa: «Vindaf vinda, kabga na gwadaha na ná, kahwathwata nzakwani, skwi ṇa faftá ghəṇ tida ya,» ka'a.

<sup>6</sup> Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nda kda tama! I'i zraftani nda kdavaktani, i'i nahani nda kwana-hani. Mndu ya kuzlanṭa ndala, dza'a vlanṭa yu ta dzuḅaya imi ta vla hafu ka mbalay. <sup>7</sup> Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a vlanṭa lu ta tsa skwiha ya.

---

\* **21:4** Aya 1:4, Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19.

Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwanja<sup>†</sup> da. <sup>8</sup> Ama gwal ta yadi, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga manzakdaway skwiha, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal ta maga sli'injli'in, nda gwal ta mbadaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, da duda vu ghandand dza'a pghaghata lu ta hən. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

### *Lfida Ursalima*

<sup>9</sup> Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfən, ta njanatá leghwaha ndəfən, nda ndaghatani nda tsa ghuya danwaha ndəfən ka kwanahani ya. Ka gwadgihatá tsi, ka'a mantša: «Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwanja Tuwak,» ka'a.

<sup>10</sup> Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwa<sup>‡</sup> dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuša ta nzakway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta.

<sup>11</sup> Tsa luwa ya ná, ta wđaku da glakwa Lazglafta, ta wđaku manda pala nda sgit tida, manda pala dzasfa ta wudaku manda dalagar. <sup>12</sup> Nam ma muhul dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwanjpdə his watghaha tida, ghwanjpdə his duhwalha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivin-datá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwanjpdə his tsa hgəha ya. <sup>13</sup> Watghaha hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Sud, watghaha

---

<sup>†</sup> 21:7 Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28. <sup>‡</sup> 21:10 Gray nda Izekiyel ... 40:2.



hkən nda tvə MazuŞ. <sup>14</sup> Ta palaha ghwanpɔdə his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwanpɔdə his, gwal si ta dza'a mista Zwanja Tuwak.

<sup>15</sup> Da tsa mndu ta gwada nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani ŋa graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani\* tani. <sup>16</sup> Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dəmbu' his nda fwad dərmək. Slrakwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsahaya. <sup>17</sup> Ka graftá tsi ta slada tsa muhul ya, ka mbədaftá tsi ka səla dərmək nda fwad mbsak fwad mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəday mbədafta duhwala Lazglafta. <sup>18</sup> Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. <sup>19</sup> Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta dinuta katakata rkanaftha lu ta rka. Tanɔtanɔ palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwan. Mafwadani, nda palaka Imrud. <sup>20</sup> Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfánani, nda palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanani, nda palaka Krisupraza. Maghwanapɔdə ndenani, nda palaka Hyasinta. Maghwanapɔdə hisani, nda palaka Tista. <sup>21</sup> Tsa watghaha ghwanpɔdə his ya ná, palaha ghwanpɔdə his ya. Tsa

Ş 21:13 Aya 12:13. Gray nda Izekiyel ... 48:30-35. \* 21:15 Gray nda Izekiyel ... 40:3.

palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wɗaku manda dalagar.

<sup>22</sup> Ma tsa luwa ya, ngha a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka həgani, mantsa ya Zwanja Tuwak guli. <sup>23</sup> Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili ŋa tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwanja Tuwak pitirla tsa luwa ya. <sup>24</sup> Dza'a mbaðə ma tsuwadak inda mndəra mnduha ta mbaða, ŋa hladamta mghamha ta ghəŋa haðik ta gadghəlha taŋ da tsa luwa ya. <sup>25</sup> Hað lu dza'a walaŋta hahaftá watgha tsa luwa ya gifitik wa, ta hað rvidik dekdek hada wa. <sup>26</sup> Dza'a hladamhla lu ta inda skwiha ðinaðina nda gadghəla inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. <sup>27</sup> Hað skwi kul ghuðaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziŋtá ghəŋani ka maga manzakɗaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga taŋ ma deftera hafu da Zwanja Tuwak† yeya dza'a lami.

## 22

<sup>1</sup> Tahula tsa, ka marihatá tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta vla hafu, ta wuɗaku manda dalagar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwanja Tuwak\*, <sup>2</sup> ta mbaða ta tvi ma tsa luwa ya guli. Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanpɗə his kə'a ta yafta ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani. <sup>3</sup> Hað skwi ksi'af Lazglafta† dza'a

† **21:27** Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9. \* **22:1** Gray nda Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8.

† **22:3** Gray nda Zakari 14:11, Zlrafta 3:17.

lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda ɲa Zwanɲa Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, ɲa tsəlɔay kwalvahani ta tsəlɔu ɲani. <sup>4</sup> Dza'a nghaɲnɲa hən ta kumani, dza'a mamu hgani ma bizlbizla kuma taɲ guli. <sup>5</sup> Had ta a rvidik dekdek wa. Zbəgəltə a hən dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a tsuwadaka hən ɲa gay taɲ ta mgham ha ɲa kdekedzen.

### *Vragata Yesu Kristi*

<sup>6</sup> Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Kahwathwata na gwada na, gwada ɲa faftá ghən tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valaɲtá Sulkumani ta la anabi ta ghunaftá duhwalhani ɲa maranata kwalvani ta skwi ya gi dza'a magaku,» ka'a.

<sup>7</sup> Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, tfawi ta ghəɲa gwal ta ɲanata tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

<sup>8</sup> I'i Yuhwana ta sɲaɲta nda sləmənɲa da, ka ng-haɲtá yu nda ira da ta tsa skwiha ya. Manda sɲaɲta da ka ng-haɲtá yu, ka zləmbatá yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray ɲa da ya, ka tsəlɔu ɲani.

<sup>9</sup> Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə ka mantsa! Mnda ksa slna yu manda va kagha, manda va zwanama gha la anabi, manda va gwal ta snatá gwada ma na defteri na, ɲa Lazglafta tsəlɔa ka ta tsəlɔu,» ka'a.

<sup>10</sup> Ka'a nda i'i guli mantsa: «Yaha ka da kwal kul mna na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik. <sup>11</sup> Ka ghwadaka skwi kumanɲ mndu ta magay ya, kdayni ta maga

ghwadaka skwani. Ka skwi ŋa mbiday nda mbida kumanj mndu ta magay ya, kdayni ta magay. Ka nzaku tdukwa kumanj mndu ta magay ya guli, kdayni ta magay. Mndu ya nda ghuba ya, ka kda tsi ta nzakwani nda ghuba‡,» ka'a.

<sup>12</sup> Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, dza'a kladanaghata nda nisela yu, ŋa vlantá inda mndu taŋta slnani maga tsi. <sup>13</sup> I'i zraftani, i'i kdavaktani. I'i nahani, i'i kwanahani. I'i tanŋani, i'i kdavaktani,» ka'a.

<sup>14</sup> Nda tfawi ta ghəŋa gwal ta ghubaptá lguta tanj. Hahəŋ gwal dza'a mutsaftá laviŋta za yakwa fwa hafu§, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya. <sup>15</sup> Ama gwal ta nzakway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbəfaku, nda gwal ta maga sli'inŋli'inj, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zdəgana tsakalawi, ta tsakalay həŋ guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

<sup>16</sup> «I'i Yesu ta ghunaftá duhwala da ŋa mnananŋtá tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wdaku gasərdək yu,» ka'a.

<sup>17</sup> Ka i Sulkum nda makwamidzi mantsa: «Saghasa,» ka həŋ.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantsa: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanŋa ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlanjla lu ka mbalay\*.

### *Dzatá ghəŋani*

---

‡ **22:11** Gray nda Daniyel. 12:10. § **22:14** Gray nda 2:7, Zrafta 2:9, 3:22. \* **22:17** Gray nda Isaya 55:1.

<sup>18</sup> Ka yu ta mnananṭá dər wati ma mndu ya ta snanṭá na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganapga Lazglafta tiri nda tsa ghuya đanwaha vindam lu ma na defteri na.

<sup>19</sup> Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwadaha ma na defteri† ta nzakway ka tsghatá lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya nda tsa luwa nda ghuḁa ya, manda va ya nda vinda ma na defteri na.

<sup>20</sup> Ka na mndu ta nghanṭá na skwiha na ta mnay ná, «Anji, wya yu gi ta lagha.»

Amin! Saghasa gha Mgham Yesu‡!

<sup>21</sup> Ka nza zđakatahuḁa Mgham Yesu nda kaghuni demdem.

---

† **22:19** Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1. ‡ **22:20** Gray nda 1 La Kwareṅt 16:22.

## **Deftera Lfida Dzratawi New Testament in Hdi**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

### **Copyright Information**

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

### **The New Testament**

in Hdi

**© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files  
dated 29 Jan 2022

f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898